

**Handreiking voor het
aanvragen van bijzondere
bijstand voor zorgkosten**

Handreiking voor het aanvragen van bijzondere bijstand voor zorgkosten

In opdracht van de CG-Raad

Dit onderzoek is mede mogelijk gemaakt door het
Revalidatiefonds, partner van de CG-Raad.

Deze handreiking voor het aanvragen van bijzondere bijstand voor zorgkosten is opgesteld door het Nibud in opdracht van de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland. De handreiking is een hulpmiddel bij het aanvragen van individuele bijzondere bijstand of andere vergoedingsmogelijkheden die de gemeente kan verstrekken voor meerkosten als gevolg van beperkingen door ziekte of handicap.

Het is vaak ingewikkeld om vergoedingen aan te vragen en uw meerkosten aan te tonen. Er zijn diverse instanties die hierbij kunnen helpen. Bijvoorbeeld MEE, Welzijnswerk, Raden van kerken, et cetera. Ook kunt u terecht bij het Wmo-loket van uw gemeente voor vragen en advies over (financiële) ondersteuning.

Meerkosten en vergoedingen

Met deze handreiking kunnen de meerkosten in kaart worden gebracht en een overzicht worden verkregen van de vergoedingen die hiervoor mogelijk zijn. Vervolgens kunnen met deze inventarisatie de meerkosten worden aangetoond bij de gemeente.

In het invulschema hieronder staan een aantal vaak voorkomende kosten als gevolg van beperkingen in verband met ziekte of handicap opgesomd. Dit schema kan in een aantal stappen ingevuld worden:

- Stap 1: Vul per post in wat de kosten zijn.
- Stap 2: Vul per post in wat de gemiddelde uitgaven zijn zonder meerkosten in verband met ziekte of beperking. Voor een aantal posten zullen de gemiddelde uitgaven nul zijn, zoals bijvoorbeeld voor hulpmiddelen. Voor andere posten zijn wel gemiddelde uitgaven te geven. Die gemiddelde uitgaven kunnen bijvoorbeeld afgeleid worden uit de tabellen achterin deze handreiking. Of door het invulformulier te downloaden van www.cg-raad.nl. Voor een meer gedetailleerde specificatie van de gemiddelde uitgaven kunt u ook het Persoonlijk Budgetadvies van het Nibud invullen op www.nibud.nl/persoonlijkbudgetadvies.
- Stap 3: Vul per post in welke vergoedingen hiervoor worden ontvangen. Hieronder wordt ingegaan op de diverse mogelijkheden voor vergoedingen op basis van de informatie op de website www.meerkosten.nl.
- Stap 4: De gemaakte kosten, verminderd met de gemiddelde kosten en de mogelijke vergoedingen voor die kostenpost, levert het bedrag aan niet vergoede meerkosten op. Voor dit bedrag kan mogelijk bijzondere bijstand aangevraagd worden of zijn er andere mogelijkheden voor compensatie.

Het kan een hele klus zijn om alle stappen te doorlopen. Maar het is wel belangrijk dat het schema zo volledig mogelijk wordt ingevuld. Alleen dan ontstaat er een totaalplaatje van de financiële situatie waarmee aangetoond kan worden dat ondersteuning nodig is.

Voorbeeld:

Wellicht zijn er hoge vervoerskosten door een ziekte of handicap. Bijvoorbeeld een bedrag van 250 euro per maand. Dit bedrag moet ingevuld worden bij stap 1 (kosten).

Achterin deze handreiking is een tabel opgenomen met de gemiddelde vervoerskosten. Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat een eenpersoonshuishouden met een netto besteedbaar inkomen van 1.250 euro per maand 116 euro per maand uitgeeft aan vervoerskosten. Met het invulformulier wordt dit bedrag automatisch berekend zodat het overgenomen kan worden bij stap 2 (gemiddelde uitgaven). U kunt dan overigens ook een jaarbedrag opgeven.

Als voor deze post nog geen vergoeding is ontvangen, dan dient er niks ingevuld te worden bij stap 3 (vergoedingen). Voor hoge vervoerskosten is overigens wel belastingaftrek mogelijk. Als duidelijk is om hoeveel dit gaat, kan dat eventueel aangegeven worden onderaan in het schema.

In dit voorbeeld resteert een bedrag van 134 euro per maand (250 min 116).

Vergoedingen

Voor diverse meerkosten in verband met ziekte of handicap zijn vergoedingen mogelijk. Kort gezegd gaat het om de volgende mogelijkheden:

1. De aftrek van specifieke zorgkosten bij de aangifte inkomstenbelasting;
2. Een tegemoetkoming vanuit de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg);
3. Diverse toeslagen;
4. Categoriele of individuele bijzondere bijstand;
5. Overige tegemoetkomingen.

Op www.meerkosten.nl staat een uitgebreid overzicht en beschrijving van deze vergoedingen. Ook in de brochure “Belastingvoordeel 2011 voor mensen met een handicap of chronische ziekte”; een publicatie van de CG-Raad op www.cg-raad.nl.

Op de website www.berekenuwrecht.nl kan worden bekeken op welke vergoedingen er aanspraak gemaakt kan worden.

Belastingaftrek

Voor een aantal specifieke zorgkosten is belastingaftrek mogelijk. Voor de aftrek gelden een aantal voorwaarden. Ze moeten bijvoorbeeld boven een bepaalde drempel uitkomen en mogen soms vermenigvuldigd worden. Om gebruik te maken van deze mogelijkheid moet er wel aangifte worden gedaan. Het aangifteprogramma van de belastingdienst rekent de aftrek automatisch uit. Kosten waarvoor al een vergoeding is ontvangen, mogen niet worden opgevoerd als specifieke zorgkosten.

De aftrek kan ook via een voorlopige teruggaaf maandelijks worden uitgekeerd. Hierbij is het wel belangrijk om wijzigingen in het inkomen snel door te geven aan de belastingdienst, zodat er niet teveel wordt uitgekeerd wat achteraf weer terugbetaald moet worden.

Als het inkomen te laag is om te profiteren van de belastingaftrek, dan kan er mogelijk gebruik worden gemaakt van de tegemoetkoming specifieke zorgkosten (TSZ).

Naast de aftrek van specifieke zorgkosten zijn er ook andere belastingvoordelen te behalen zoals de aftrek in verband met uitgaven voor het levensonderhoud van gehandicapte kinderen of de toepassing van de heffingskorting voor jonggehandicapten.

Wtcg

De Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg) bestaat uit verschillende onderdelen:

1. Een tegemoetkoming bij gezondheidsproblemen. Op www.testwtcg.nl kan gekeken worden of men in aanmerking komt voor deze tegemoetkoming.
2. Lagere eigen bijdragen voor zorg en hulp waardoor de verschuldigde eigen bijdrage met een bepaald percentage wordt verlaagd.
3. Aanvullende maatregelen voor ouderen en arbeidsongeschikten. Zo zijn belastingterieven verlaagd en hebben arbeidsongeschikten recht op een tegemoetkoming van uitkeringsinstantie UWV.
4. De belastingaftrek van specifieke zorgkosten zoals hiervoor staat beschreven.

Toeslagen

Er zijn diverse toeslagen die kunnen worden aangevraagd via www.toeslagen.nl. Zo is er de huurtoeslag, de zorgtoeslag en de kinderopvangtoeslag. Daarnaast kennen veel gemeenten de langdurigheidstoeslag; een toeslag waar men recht op heeft als men langdurig een laag inkomen heeft.

Bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand kan verleent worden door de gemeente. In een aantal gemeenten is categoriale bijstand mogelijk voor bijvoorbeeld ouderen of chronisch zieken en gehandicapten of voor deelname aan sociale activiteiten. Categoriale bijstand is meestal een vast bedrag per jaar.

Veel gemeenten bieden een collectieve zorgverzekering aan, waarbij deelname verplicht is om in aanmerking te komen voor bijzondere bijstand. Dat is meestal een vrij uitgebreide verzekering met een wat hogere premie ondanks de collectiviteitskorting, maar veel gemeenten bieden een tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen.

Naast categoriale bijstand is er ook individuele bijzondere bijstand mogelijk. Dat is een tegemoetkoming in persoonlijk onvermijdbare kosten zoals de kosten van bestaan of in verband met ziekte of handicap. Bij toekenning van individuele bijzondere bijstand wordt er vaak gelet op draagkracht en vermogen van de aanvrager. Verder moeten de gemaakte kosten aangetoond worden door middel van aankoopbewijzen.

Overige tegemoetkomingen

Overige tegemoetkomingen voor uitgaven in verband met zorg zijn bijvoorbeeld de compensatie voor het verplichte eigen risico (CER) en de tegemoetkoming voor ouders van thuiswonende gehandicapte kinderen (TOG).

Invulschema meerkosten en vergoedingen

Dit schema is ook apart te downloaden van www.cg-raad.nl.

1. Kosten			2. Gemiddelde uitgaven			3. Vergoedingen			4. Niet vergoed		
			persoonlijk	richtbedrag							
Woonlasten	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Genees- en heelkundige hulp	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Voorgescreven medicijnen	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Hulpmiddelen	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Vervoer	€	- maand	€	- €	371,00 maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Dieetkosten	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Gezinshulp	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Kleding en beddengoed	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Reiskosten ziekenbezoek	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Eigen bijdragen Wmo/AWBZ	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Energie	€	- maand	€	- €	204,00 maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Telefoon, tv, internet	€	- maand	€	- €	99,00 maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
(zorg)verzekeringen	€	- maand	€	- €	361,00 maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Kleding	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Voeding	€	- maand	€	- €	371,00 maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Waskosten	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Persoonlijke verzorging	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Overige kosten	€	- maand	€	- n.b.	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand
Belastingaftrek						€	- jaar	€	- maand		
Totaal	€	- maand	€	-	maand	€	- maand	€	- maand	€	- maand

Hieronder staat een korte beschrijving van de belangrijkste kostenposten. Een uitgebreidere toelichting is te vinden op www.meerkosten.nl, www.belastingdienst.nl of www.nibud.nl.

Genees- en heelkundige hulp

Kosten voor medische hulpverleners, zoals de huisarts, specialisten en paramedische hulpverleners (zoals ergotherapeuten, logopedisten en fysiotherapeuten) mogen worden opgevoerd als specifieke zorgkosten. Ook uitgaven voor particuliere verpleging en verzorging vallen hieronder.

Medicijnen

Chronisch zieken en gehandicapten hebben vaak hoge kosten voor medicijnen. Gemiddeld genomen zullen de uitgaven van niet chronisch zieken of gehandicapten veel lager zijn. Er is echter geen gemiddeld bedrag hiervoor te geven.

Voor de kosten voor medicijnen die zijn voorgeschreven door een erkende arts of een andere erkende medische hulpverlener in het kader van een medische behandeling is belastingaftrek mogelijk.

Hulpmiddelen

Kosten voor hulpmiddelen in verband met ziekte of handicap zullen vrijwel altijd meerkosten zijn.

Hulpmiddelen die mogen worden opgevoerd als specifieke zorgkosten zijn voorzieningen of apparaten die helpen om normale lichaamsfuncties te gebruiken, voor zover de kosten niet vergoed worden uit bijvoorbeeld de zorgverzekering. Voorbeelden zijn steunzolen, gehoorapparaten, kunstgebit en prothesen, rolstoel, krukken, rollator en traplift, onderhoud, reparatie en verzekering van de hulpmiddelen en hulpmiddelen die bedoeld zijn ter vervanging van het gezichtsvermogen.

Hulpmiddelen die niet aftrekbaar zijn, zijn bijvoorbeeld de extra huur voor een aangepaste woning, energie- en verwarmingskosten, snellere slijtage van meubilair en vloerbedekking, aangepaste vloerbedekking, verhuizing naar een verzorgingshuis en de inrichting van de nieuwe woonruimte of een telefoonabonnement of gesprekskosten. Misschien dat deze kosten wel in aanmerking komen voor een vergoeding vanuit de bijzondere bijstand.

Aanpassingen aan de woning of overige aanpassingen

Voor chronisch zieken of gehandicapten zijn vaak aanpassingen aan de woning, de auto of andere vervoers- of hulpmiddelen noodzakelijk. Net als bij hulpmiddelen zullen gemaakte kosten vrijwel altijd meerkosten zijn, omdat niet chronisch zieken of niet gehandicapten geen aanpassingen nodig hebben.

Aanpassingen aan de woning zijn vaak noodzakelijk voor mensen met een handicap. Woningaanpassingen waarvoor een verklaring is afgegeven dat die aanpassingen medisch noodzakelijk zijn komen in aanmerking voor belastingaftrek. Verder is een vergoeding door de gemeente ook vaak een mogelijkheid.

Eigen bijdragen

Voor sommige zorgkosten is een eigen verschuldigd. De meest bekende zijn de eigen bijdrage voor verzorging (Wmo) en voor tijdelijke opname (AWBZ). Op het rekeningafschrift van het CAK staat de hoogte van de eigen bijdrage (per 4 weken) vermeld.

Eigen bijdragen worden soms vergoed door de individuele bijzondere bijstand of de zorgverzekering.

Energie

Een ziekte of handicap kan extra energielasten veroorzaken. Bijvoorbeeld als het huis altijd goed verwarmd moet zijn, als er vaak gewassen moet worden of als noodzakelijke apparaten extra stroom gebruiken. Voor de kosten van gas, elektriciteit en water kan een referentiebedrag gegeven worden van wat een gemiddelde is voor een vergelijkbaar huishouden. Achterin deze handreiking staat een overzicht van de gemiddelde uitgaven aan energie. Deze worden automatisch berekend in het invulformulier.

Energiekosten kunnen in aanmerking komen voor belastingaftrek. Bijvoorbeeld als het gaat om kosten die gemaakt worden om hulpmiddelen te kunnen gebruiken. Denk aan de energie die nodig is om de accu van een elektrische rolstoel of scootmobiel op te laden.

Telefoon, televisie, internet

Meerkosten als gevolg van ziekte of handicap kunnen zich voordoen wanneer er vaak gebeld moet worden of wanneer er aangepaste apparatuur nodig is. Al kan aangepaste apparatuur als hulpmiddel aangeduid worden. Voor deze kostenpost is een gemiddeld bedrag te specificeren. Achterin deze handreiking staat hier ook een tabel over opgenomen.

Vergoedingen worden soms door de gemeente verstrekt om sociale participatie te stimuleren.

(Zorg)verzekeringen

Chronisch zieken en gehandicapten kunnen geconfronteerd worden met hoge verzekeringspremies. Enerzijds zijn er soms meer of uitgebreidere verzekeringen nodig voor bijvoorbeeld bepaalde hulpmiddelen. Anderzijds kan de premie hoger zijn omdat

de verzekerde een verhoogd risico betekent voor de verzekeringsmaatschappij. Voor alle verzekeringen tesamen, zoals de (aanvullende) zorgverzekering, aansprakelijkheidsverzekering, inboedelverzekering, opstalverzekering, uitvaartverzekering, et cetera, is een gemiddeld bedrag gegeven achterin deze handreiking.

Voor de premie voor de zorgverzekering is door de gemeente soms een korting mogelijk. Vaak is het dan zo dat er wel gebruik moet worden gemaakt van de collectieve verzekering die de gemeente aanbiedt. Die is vaak wat duurder, maar heeft dan ook een uitgebreide dekking, waaronder voor bijvoorbeeld het eigen risico of het gebruik van een maaltijdservice.

Vervoer

Ziekte of invaliditeit kan hoge vervoerskosten met zich meebrengen. Bijvoorbeeld de kosten in verband met het vervoer naar het ziekenhuis of een arts, ambulancevervoer of andere vervoersvoorzieningen zoals weekendvervoer, leerlingenvervoer of het vervoer van en naar de werkplek. Ook zijn er aanverwante kosten denkbaar, zoals de kosten voor het parkeren, de gehandicaptenparkeerplaats of –kaart of NS-begeleiderspas.

Sommige van deze kosten komen in aanmerking voor belastingaftrek. Er moet dan wel aantoonbaar zijn dat het gaat om meerkosten.

Reiskosten in verband met ziekenbezoek aan een huisgenoot die ergens anders langer dan een maand verpleegd of verzorgd wordt mogen worden opgevoerd als specifieke zorgkosten. Overige vervoerskosten kunnen beter als algemene vervoerskosten worden aangemerkt.

Achterin deze handreiking is een tabel opgenomen van de gemiddelde vervoerskosten. Deze worden automatisch weergegeven in het invulformulier.

Kleding en beddengoed

Een ziekte of handicap kunnen extra kledingkosten veroorzaken. Bijvoorbeeld als door extra wassen of het gebruik van hulpmiddelen de kleding of het beddengoed harder slijt dan normaal. Of als de kleding vermaakt moet worden. Voor kledingkosten kan een gemiddeld bedrag gegeven worden. Zie hiervoor ook de tabel achterin deze handreiking.

Voor extra uitgaven aan kleding en beddengoed die een direct gevolg zijn van een ziekte of handicap die minimaal een jaar duurt of waarschijnlijk minimaal een jaar gaat duren is belastingaftrek mogelijk. Het gaat om een vast bedrag per jaar.

Voeding en dieet

Het kan zijn dat een ziekte of handicap extra kosten voor voeding met zich meebrengt. Bijvoorbeeld als er niet zelf gekookt kan worden of als een speciaal dieet noodzakelijk is. Ook voor de kosten van voeding is een gemiddeld bedrag te kwantificeren. Achterin deze handreiking is een tabel opgenomen met de gemiddelde voedingskosten. Deze worden in het invulformulier automatisch ingevuld.

Voor sommige voedingskosten, bijvoorbeeld voor een maaltijdservice, vertrekken gemeenten soms een vergoeding. Voor dieetkosten is belastingaftrek mogelijk voor een dieet op voorschrift van een arts of diëtist.

Was, douche en badkosten

Het vaker wassen van kleding of beddengoed brengt extra kosten met zich mee. Ook het vaker of langer douchen of in bad gaan betekent dat er meer kosten worden gemaakt dan gemiddeld. Voor deze kosten is het moeilijk om een gemiddeld maandbedrag te specificeren van wat normaal is. Op de pagina www.nibud.nl/uitgaven/huishouden/was-douche-en-bad.html staat een overzicht van de was-, douche en badkosten per wasbeurt.

De mogelijkheid om deze kosten op te voeren voor belastingaftrek vallen samen met de extra kosten van kleding en beddengoed.

Persoonlijke verzorging

Meerkosten voor persoonlijke verzorging ontstaan vooral als er hulp van anderen voor nodig is. Maar ook als er bijvoorbeeld pedicures nodig zijn. Een gemiddeld bedrag van wat normale uitgaven zijn voor persoonlijke verzorging is moeilijk te geven. Een hulpmiddel hierbij kan het Persoonlijk Budgetadvies zijn op www.nibud.nl/persoonlijkbudgetadvies.

Overige kosten

Andere kosten in verband met zorg worden ook wel aangeduid als verborgen kosten. Voorbeelden van verborgen kosten zijn:

- Onderhoudskosten aan huis/tuin die uitbesteed moeten worden;
- Dat deel van het lidmaatschap van patiëntenorganisaties of gehandicaptenorganisaties waarvoor geen vergoeding mogelijk is.
- Eigen bijdragen voor deelname aan de activiteiten van patiëntenorganisaties of voor andere sociale activiteiten.
- Vergoedingen voor hulp van anderen (vrienden, kennissen, burens)
- De kosten in verband met aangepast sporten; aanschafkosten, verzekering, reparatie, onderhoud hulpmiddelen of contributie.

Rondkomen

Voor het bepalen van gemiddelde kosten per kostenpost is hiervoor diverse malen verwezen naar het Persoonlijk Budgetadvies van het Nibud (www.nibud.nl/persoonlijkbudgetadvies). Het Persoonlijk Budgetadvies is bedoeld als hulpmiddel om een overzicht te krijgen van alle inkomsten en uitgaven. Hierbij worden referentiecijfers voor alle uitgavenposten gegeven om te helpen met het opstellen van een sluitende begroting. Als er meerkosten zijn in verband met ziekte of handicap, dan kan het moeilijk zijn om de begroting sluitend te maken. En ook met een sluitende begroting kan het alsnog moeilijk zijn om rond te komen. Bij een aanvraag voor bijzondere bijstand kan het ingevulde advies dan ook een hulpmiddel zijn om aan te tonen dat het moeilijk is om rond te kunnen komen. Het ingevulde advies kan eenvoudig afdrukken.

Voor meer informatie over het invullen van het Persoonlijk Budgetadvies heeft het Nibud een handleiding opgesteld: <https://service.nibud.nl/pba/handleiding.html>. Daarnaast wordt in het advies zelf bij de meeste invoervelden een toelichting gegeven.

Hieronder staat een overzicht van de inkomsten en uitgavenposten die worden gebruikt in het Persoonlijk Budgetadvies. Er is geprobeerd om voor zover dat niet voor zich spreekt (schuingedrukt) voor een aantal veel voorkomende meerkosten aan te geven bij welke uitgavenpost die het beste opgevoerd kunnen worden.

Inkomsten netto per maand

- Salaris/uitkering aanvrager
- Salaris/uitkering partner
- Vakantiegeld aanvrager
- Vakantiegeld partner
- Tegemoetkoming schoolkosten
- Koopsubsidie of huurtoeslag
- Zorgtoeslag
- Kindgebonden budget
- Kinderopvangtoeslag
- Kinderbijslag
- Andere inkomsten (*Tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (Wtcg), Tegemoetkoming gehandicapte kinderen (TOG), Categorieale bijzondere bijstand*)
- Belastingteruggaaf / heffingskortingen

Uitgaven per maand

Vaste lasten

- Huur of hypotheek
- Overige woonlasten (bijv. servicekosten, erfpacht)
- Gas
- Elektra
- Water
- Onroerendezaakbelasting
- Heffingen (min kwijtschelding)
  - Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht
  - Waterschapsheffing
  - Rioolrecht
  - Omslag gebouwd
  - Overige heffingen
- Telefoon/Kabel/Internet
- Verzekeringen
  - Ziektekostenverzekering
  - Inboedelverzekering (brand, inbraak)
  - Opstalverzekering
  - Aansprakelijkheidsverzekering
  - Levensverzekering(en)
  - Uitvaartverzekering
  - Overige verzekeringen (**autoverzekering, verzekeringen voor pgb-houders**)
- Schoolkosten
  - School- en studiekosten
  - Kinderopvang
- Abonnementen
  - Abonnement kranten, tijdschriften
  - Contributie (sport-)verenigingen
  - Overige contributies, abonnementen
- Vervoer
  - Wegenbelasting, kentekenbewijs
  - Verzekering
  - Onderhoud
  - Afbetaling, afschrijving
  - Brandstof
  - Overig vervoer

- Overige uitgaven
  - Alimentatie
  - Afbetaling lening(en)
  - Overige (**eigen bijdragen**)

Reserveringsuitgaven

- Kleding en schoenen
- Inventaris
- Onderhoud huis en tuin
- Niet-vergoede ziektekosten (**medicijnen, hulpmiddelen, woningaanpassingen**)
- Recreatie
- Totale reserveringsuitgaven

Huishoudelijke uitgaven

- Voeding en versnaperingen (**dieetkosten**)
- Was- en schoonmaakartikelen
- Persoonlijke verzorging (toiletartikelen, kapper)
- Overig huishoudgeld
- Totaal huishoudelijke uitgaven

Referentiecijfers

Hieronder staan voor een aantal uitgavenposten gemiddelde bestedingen weergegeven uitgeplitst naar netto besteedbaar huishoudinkomen en het aantal personen in het huishouden. De bedragen zijn afkomstig uit het Budget Handboek 2012 van het Nibud en gebaseerd op het Budget Onderzoek van het CBS. Vanwege het beperkte aantal waarnemingen zijn sommige bedragen soms lager dan bij een lager inkomensniveau. In dat geval kan ook gekeken worden naar de bedragen bij een lager of hoger inkomen.

Tabel 1: Gemiddelde bestedingen gas en andere brandstoffen per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen en
€	€	€	€	€
1100				
1150	86			
1250	81			
1500	85			
1750	81	99		
2000	81	96		
2250	90	101		
2500	95	100	111	
2750	85	98	109	114
3000	87	118	107	112
3250	92	105	105	109
3500	96	145	103	109
4000	105	116	105	110
4500		118	108	111
5000		133	111	118
6000		119	113	110
7000		124	115	112
8000		130		118
9000				124

Tabel 2: Gemiddelde bestedingen elektriciteit per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen
€	€	€	€	€
1150	28			
1250	30			
1500	29			
1750	29	49		
2000	29	43		
2250	32	19		
2500	35	51	63	
2750	38	50	64	78
3000	40	59	65	77
3250	43	55	66	76
3500	45	60	67	78
4000	50	62	73	86
4500		64	75	95
5000		71	75	96
6000		70	81	90
7000		72	88	103
8000		75		105
9000				108

Tabel 3: Gemiddelde bestedingen water per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen
€	€	€	€	€
1150	11			
1250	12			
1500	12			
1750	13	14		
2000	12	16		
2250	12	14		
2500	13	15	17	
2750	12	15	17	20
3000	12	15	17	19
3250	12	15	17	19
3500	12	15	17	19
4000	13	17	18	21
4500		17	19	21
5000		16	21	21
6000		15	20	22
7000		15	20	21
8000		16		21
9000				22

Tabel 4: Gemiddelde bestedingen telefoon, televisie, internet per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen
€	€	€	€	€
1150	59			
1250	63			
1500	66			
1750	68	71		
2000	74	71		
2250	78	78		
2500	74	80	106	
2750	70	85	104	112
3000	75	77	102	114
3250	82	82	100	116
3500	89	98	99	115
4000	103	97	120	113
4500		105	126	112
5000		102	118	99
6000		110	110	114
7000		114	103	126
8000		118		136
9000				145

Tabel 5: Gemiddelde bestedingen verzekeringen per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen
€	€	€	€	€
1150	150			
1250	141			
1500	141			
1750	194	258		
2000	198	273		
2250	174	292		
2500	174	297	294	
2750	203	278	336	361
3000	211	325	379	374
3250	216	305	421	386
3500	222	343	461	434
4000	233	374	441	507
4500		360	439	429
5000		347	456	457
6000		462	526	456
7000		452	599	568
8000		442		598
9000				627

Tabel 6: Gemiddelde bestedingen vervoer per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen
€	€	€	€	€
1150	100			
1250	116			
1500	103			
1750	227	209		
2000	251	256		
2250	255	281		
2500	310	345	290	
2750	451	330	311	371
3000	433	347	332	405
3250	394	518	354	440
3500	355	366	376	454
4000	278	534	466	426
4500		475	545	394
5000		481	612	479
6000		483	589	539
7000		582	546	611
8000		680		676
9000				741

Tabel 7: Gemiddelde bestedingen kleding en schoeisel per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen
€	€	€	€	€
1150	56			
1250	59			
1500	62			
1750	81	85		
2000	86	108		
2250	97	124		
2500	113	139	130	
2750	114	139	134	175
3000	116	139	137	186
3250	118	160	141	198
3500	120	181	145	207
4000	124	170	157	234
4500		198	178	283
5000		200	209	287
6000		242	248	319
7000		260	283	437
8000		279		433
9000				429

Tabel 8: Gemiddelde bestedingen voeding per maand

inkomen	1 persoon	2 personen	3 personen	4 personen en
€	€	€	€	€
1150	140			
1250	150			
1500	210			
1750	155	251		
2000	181	298		
2250	200	319		
2500	197	349	285	
2750	194	378	305	388
3000	205	341	325	372
3250	219	336	345	371
3500	233	381	365	371
4000	260	397	400	421
4500		428	424	449
5000		437	435	536
6000		445	456	471
7000		427	476	580
8000		409		600
9000				620